

ČESKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Pavla Šámala, soudce Jaromíra Jirsy a soudce zpravodaje Jiřího Příbáně o ústavní stížnosti stěžovatele **M. V.**, zastoupeného Mgr. Lukášem Trojanem, advokátem, sídlem Na Strži 2102/61a, Praha 4, proti vyrozumění Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 14. 11. 2024 č. j. VZV 31/2022-987, vyrozumění Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 10. 2. 2025 č. j. 2 NZT 40/2022-210, vyrozumění Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 13. 2. 2025 č. j. VZV 31/2022-1195 a vyrozumění Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 24. 4. 2025 č. j. VZV 31/2022-1228 za účasti **Nejvyššího státního zastupitelství a Vrchního státního zastupitelství v Praze**, jako účastníků řízení, takto:

- I. Vyrozuměním Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 14. 11. 2024 č. j. VZV 31/2022-987, vyrozuměním Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 10. 2. 2025 č. j. 2 NZT 40/2022-210, vyrozuměním Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 13. 2. 2025 č. j. VZV 31/2022-1195 a vyrozuměním Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 24. 4. 2025 č. j. VZV 31/2022-1228 bylo porušeno základní právo stěžovatele na spravedlivý proces zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení s právem na nedotknutelnost osoby podle čl. 7 Listiny základních práv a svobod a právem na ochranu zdraví podle čl. 31 Listiny základních práv a svobod a právem na projednání věci bez zbytečných průtahů podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Vyrozumění Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 14. 11. 2024 č. j. VZV 31/2022-987, vyrozumění Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 10. 2. 2025 č. j. 2 NZT 40/2022-210, vyrozumění Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 13. 2. 2025 č. j. VZV 31/2022-1195 a vyrozumění Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 24. 4. 2025 č. j. VZV 31/2022-1228, se ruší.**

O d ů v o d n ě n í :

I.

Skutkové okolnosti posuzované věci a napadená rozhodnutí

1. Stěžovatel se ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), domáhá zrušení v záhlaví označených rozhodnutí (vyrozumění). Tvrdí, že jimi došlo k porušení jeho práv zaručených čl. 7, čl. 31, čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

2. Z ústavní stížnosti a předložených podkladů a vyžádaného spisového materiálu vyplývá, že usnesením Policie České republiky, Národní centrály proti organizovanému zločinu, SKPV, Expozitury Plzeň (dále jen „policejní orgán“), ze dne 31. 3. 2021 č. j. NCOZ-8601-1590/TČ-2016-417301-H bylo podle § 160 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“), zahájeno trestní stíhání stěžovatele (vedle dalších obviněných) pro podezření ze spáchání zločinu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. c) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku.

3. Stěžovatel podal dne 5. 6. 2023 u Vrchního státního zastupitelství v Praze (dále jen „vrchní státní zastupitelství“) návrh na zastavení trestního stíhání ve smyslu § 172 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 11 odst. 1 písm. f) trestního řádu, neboť dne 15. 1. 2023 prodělal rozsáhlý infarkt myokardu a jeho zdravotní stav je následkem toho velmi špatný. K návrhu přiložil zdravotnickou dokumentaci.

4. Policejní orgán opatřením ze dne 31. 8. 2023 podle § 105 odst. 1 trestního řádu přibral k posouzení zdravotního stavu stěžovatele soudního znalce z oboru zdravotnictví, odvětví interna, kardiologie, MUDr. Martina Herolda. Ze znaleckého posudku ze dne 12. 10. 2023 vyplynulo, že rozsáhlý srdeční infarkt u stěžovatele vedl ke vzniku srdečního selhávání. Jde o trvalý stav a lze očekávat jeho postupné zhoršování. Znalec zdůraznil, že ač stav stěžovatele je v současnosti klinicky stabilizován, kvalita jeho života je přiměřená a cítí se být schopen řídit auto, tak lze předpokládat, že i po malém inzultu (infekce, emoce, větší fyzická námaha) se může situace rychle zhoršit. Dané onemocnění je podle znalce zatíženo řadou komplikací a u pacientů často dochází k opakovanému zhoršení klinického stavu. Psychický stres je možným spouštěčem takového zhoršení. Znalec uzavřel, že zdravotní stav stěžovatele trvale nedovoluje postavit jej před soud, resp. pokračovat v jeho trestním stíhání.

5. Státní zástupce vrchního státního zastupitelství následně shledal, že znalecký posudek znalce MUDr. Martina Herolda vykazuje vnitřní rozpory. Vydal proto pokyn, na jehož základě policejní orgán dne 11. 12. 2023 znalce vyslechl. Znalec potvrdil své závěry formulované ve znaleckém posudku. Zopakoval, že již samotné vedení trestního stíhání negativně ovlivňuje zdravotní stav stěžovatele a způsobuje zvýšenou stresovou zátěž.

6. Státní zástupce vrchního státního zastupitelství vyrozuměním stěžovateli sdělil, že jeho návrhu na zastavení, příp. přerušení trestního stíhání, nevyhověl a současně jej vyzval k doplnění konkrétních informací vztahujících se k jeho schopnosti účastnit se úkonů trestního řízení a řešit standardní životní situace.

7. V reakci na výzvu státního zástupce vrchního státního zastupitelství se stěžovatel obrátil na Nejvyšší státní zastupitelství s podnětem k výkonu dohledu, v rámci něhož poukázal na nesprávnou interpretaci závěrů předmětného znaleckého posudku ze strany vrchního státního zastupitelství. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství po přezkoumání věci ve vyrozumění konstatoval, že nespátňuje důvody k využití dohledových opatření.

8. Z vyrozumění státní zástupkyně vrchního státního zastupitelství ze dne 22. 4. 2024 č. j. VZV 31/2022-781 stěžovatel zjistil, že nebyl shledán zákonný důvod pro zastavení či přerušení jeho trestního stíhání.

9. Stěžovatel podal proti vyrozumění Nejvyššího státního zastupitelství a vyrozumění a výzvě vrchního státního zastupitelství ústavní stížnost. Ústavní soud ji shledal důvodnou a nálezem ze dne 19. 9. 2024 sp. zn. II. ÚS 1703/24 napadené akty zrušil. Dospěl totiž k závěru, že jimi došlo k porušení stěžovatelových práv zaručených čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení s čl. 7 a čl. 31 Listiny.

10. S ohledem na svůj zdravotní stav a s ohledem na závěry nálezu stěžovatel podal dne 18. 10. 2024 další návrh na zastavení trestního stíhání postupem dle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu pro jeho nepřipustnost podle § 11 odst. 1 písm. f) trestního řádu.

11. Vrchní státní zastupitelství na něj reagovalo výzvou k doplnění návrhu na zastavení trestního stíhání o odborné stanovisko prof. Pirka ze dne 18. 10. 2024 č. j. VZV 31/2022-916. Stěžovatel návrh doplnil dne 22. 10. 2024.

12. Následně byl stěžovatel vyrozuměn vrchním státním zastupitelstvím přípisem ze dne 14. 11. 2024 č. j. VZV 31/2022-987, že s ohledem na údajnou nepřezkoumatelnost znaleckého posudku MUDr. Herolda bude přibrán nový soudní znalec.

13. Stěžovatel se v reakci na vyrozumění obrátil na Nejvyšší státní zastupitelství s podnětem k výkonu dohledu. To vyrozuměním ze dne 10. 2. 2025 č. j. 2 NZT 40/2022-210 stěžovateli sdělilo, že v postupu vrchního státního zastupitelství neshledalo pochybení.

14. Vrchní státní zastupitelství stěžovatele dne 13. 2. 2025 vyrozumělo pod č. j. VZV 31/2022-1195 o vypořádání jeho námitek proti opatření o přibrání MUDr. Jana Boháče, znalce z odvětví posudkového lékařství.

15. Znalecký posudek MUDr. Boháče z oboru posudkového lékařství byl zpracován ke dni 18. 3. 2025 a dne 1. 4. 2025 byl doručen obhájci stěžovatele. Vrchní státní zastupitelství vyrozuměním ze dne 24. 4. 2025 č. j. VZV 31/2022-1228, které bylo obhájci stěžovatele doručeno dne 22. 5. 2025, rozhodlo o dalším návrhu stěžovatele na zastavení trestního stíhání pro jeho nepřipustnost podle § 11 odst. 1 písm. f) trestního řádu tak, že návrhu nevyhovuje.

II.

Argumentace stěžovatele

16. Stěžovatel tvrdí, že vyrozuměním Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 14. 11. 2024 č. j. VZV 31/2022-987, vyrozuměním Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 10. 2. 2025 č. j. 2 NZT 40/2022-210 a vyrozuměním Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 13. 2. 2025 č. j. VZV 31/2022-1195 opětovně došlo k zásahu do jeho základních práv

zaručených čl. 36 Listiny ve spojení s čl. 7 Listiny a čl. 31 Listiny, a čl. 38 odst. 2 Listiny, a zároveň k porušení zásady zákonnosti podle čl. 2 odst. 2 Listiny.

17. Stěžovatel má pocit, že s realitou vlastního trestního řízení se potýká již po dobu sedmi let, neboť, co se zátěže pro jeho zdraví týče, nevidí velký rozdíl mezi fází prověřování a vyšetřování. Jeho délku považuje za nepřiměřenou, když navíc ani nyní řízení nesměruje k urychlenému konci. Upozorňuje na svůj zdravotní stav a věk 83 let. Plně se ztotožňuje se závěry znaleckého posudku MUDr. Herolda doplněné odborným stanoviskem MUDr. Pirka ze dne 23. 5. 2024, podle kterých jeho zdravotní stav vylučuje jeho účast na úkonech trestního řízení. Za zásadní pro další postup v trestním řízení považoval i nález Ústavního soudu. Orgány činné v trestním řízení se však se závěry lékařů ani se závazným právním názorem Ústavního soudu nevypořádaly a bez dalšího je svým dalším postupem nerespektovaly. Napadená vyrozumění jsou neodůvodněná a nepřezkoumatelná.

18. Pořízení dalšího znaleckého posudku by mělo být ve smyslu § 109 trestního řádu krajním řešením, pro které nestačí pouhý nepodložený nesouhlas orgánů činných v trestním řízení se závěry prvotního znaleckého posudku. Nedostatky posudku v dané věci mohly být odstraněny výsledkem znalce. Přibrání dalšího znalce je navíc v rozporu s nálezem Ústavního soudu.

19. Stěžovatel nesouhlasí ani s výběrem odborného zaměření znalce z oboru zdravotnictví, odvětví pracovní úrazy a nemoci z povolání, zdravotní odvětví různá, posudkové lékařství. Ani podle náplně tohoto znaleckého oboru podle webových stránek Ministerstva zdravotnictví tento znalec nemůže být způsobilý k náležitému posouzení jeho zdravotnické dokumentace, k vyšetření či posouzení jeho zdravotního stavu, ani k odpovědi na položené otázky, včetně upřesnění závěrů prvotního znaleckého posudku. Znalecký posudek MUDr. Boháče tak nemůže být považován za relevantní.

III.

Vyjádření účastníků řízení, vedlejšího účastníka řízení a replika stěžovatele

20. Ústavní soud vyzval podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu účastníky řízení, aby se vyjádřili k ústavní stížnosti.

21. Vrchní státní zastupitelství v Praze, odbor závažné hospodářské a finanční kriminality, ve vyjádření uvedlo, že aktuální procesní situace stěžovatele je determinována právními názory, které Ústavní soud vyjádřil v nálezu ze dne 19. 9. 2024 sp. zn. II. ÚS 1703/24. I tento nález akcentoval zásadu, podle níž znalecký posudek je třeba hodnotit jako každý jiný důkaz i z hlediska úplnosti podkladů, přesvědčivosti závěrů a vnitřního souladu. Potřebu doplnění znaleckého zkoumání nález v závěru předpokládal a v těchto intencích státní zástupce při vědomí vázanosti tímto závěrem dále postupoval. Většinu námitek, které stěžovatel uvádí v ústavní stížnosti, státní zastupitelství vypořádala v napadených vyrozuměních. Ač stěžovatel brojí proti přibrání nového znalce, nenapadá ústavní stížností samotné opatření policejního orgánu o jeho přibrání, nýbrž pouze vyrozumění státních zástupců o vypořádání jeho námitek proti uvedenému postupu. Znalecký posudek MUDr. Boháče z oboru posudkového lékařství byl zpracován ke dni 18. 3. 2025 a dne 1. 4. 2025 byl doručen obhájci stěžovatele. Přesto jeho závěry stěžovatel v ústavní stížnosti ze dne 11. 4. 2025 nijak nereflektuje. Pro pořádek vrchní státní zastupitelství uvádí, že dalším přípisem ze dne 24. 4. 2025, který byl obhájci stěžovatele doručen dne 22. 5. 2025, rozhodlo o nezastavení trestního stíhání. Délku trestního řízení nelze považovat za nepřiměřenou, navíc intenzita dotčení stěžovatelových práv je ve srovnání

s odkazovanými případy výrazně menší, když stěžovatel nebyl zadržen ani vzat do vazby a musel strpět pouze prohlídku jím užívaného motorového vozidla nařízenou soudem. Přípravné řízení v posuzované věci spěje k závěru. Z uvedených důvodů vrchní státní zastupitelství navrhuje, aby ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná. Vrchní státní zastupitelství následně zaslalo vyžádaný spisový materiál.

22. Nejvyšší státní zastupitelství je rovněž přesvědčeno, že dozorový státní zástupce jednal zcela v intencích předchozího nálezu Ústavního soudu a v dalších vyrozuměních reagoval na podněty stěžovatele. Z předkládaných návrhů toliko nevyvodil, obhajobou prezentovaný závěr o tom, že objektivně daná těžká choroba by trvale vylučovala (případně) postavení obviněného před soud. Přijetí takového závěru přitom předchází nález nepřikázal. Stěžovatel dále k věci argumentuje způsobem, který zbavuje posudkové lékaře, resp. „Posudkové lékařství“, coby odvětví znaleckého oboru Zdravotnictví, jakékoli relevance, neboť de facto zpochybňuje samotnou schopnost těchto lékařů zohlednit odborné závěry kolegů lékařů jiných specializací. Doposud odborně nezpochybněným účelem této specializace je přitom právě posuzování zdravotního stavu vyšetřovaných osob pro účely jejich fungování ve spíše obtížnějším než pohodlnějším prostředí, kterému bude organismus vyšetřovaných osob vystaven. Volba znalce z tohoto oboru není znakem svévole orgánu státu. Meritum problému fakticky spočívá v podústavní rovině řešeného případu, a to v odborném zkoumání zdravotního stavu osoby, vůči které se řízení vede. Nejvyšší státní zastupitelství navrhlo, aby ústavní stížnost byla jako zjevně neopodstatněná odmítnuta.

23. Stěžovatel se v replice k vyžádaným vyjádřením zaměřil na vlastní hodnocení vyhotovených znaleckých posudků. Znalecký posudek MUDr. Boháče nyní považuje za nepřezkoumatelný, neboť neodpovídá požadavkům, které státní zastupitelství vytkló posudku MUDr. Herolda. Znalec MUDr. Boháč navíc nedisponuje příslušnou odborností z oblasti kardiologických onemocnění a nemohl tak kvalifikovaně posoudit zdravotní stav stěžovatele. Vyšetření stěžovatele na rozdíl od MUDr. Herolda MUDr. Boháč neprovedl. Sám k tomu na str. 11 posudku MUDr. Boháč uvedl, že k vyšetření stěžovatele nepřistoupil, neboť mu jeho odbornost neumožňuje náležitě a zejména odborně zdravotní stav stěžovatele posoudit. Stěžovatel se znovu obrátil na svého ošetřujícího lékaře kardiologa doc. MUDr. Jiřího Kettnera, CSc. a prof. MUDr. Jana Pirka, DrSc., s žádostí o vyjádření k závěrům MUDr. Boháče. Jejich vyjádření k replice přikládá. Ve vyjádřeních figurují formulace jako „zcela nekompetentní se spoustou nepravd i výslovně odborného pochybení, vykazuje známky, že ho psala AI, která ještě nemá dostatečné znalosti, naprostá neznalost odbornosti, medicínské myšlení...ustrnulo někdy v 60. letech minulého století“. Stěžovatel opakuje, že ústavní stížností napadal samotné přibrání soudního znalce MUDr. Boháče a postup ze strany dozorujícího státního zástupce, který k přibrání znalce uložil pokyn policejnímu orgánu. To bylo i předmětem podnětu k výkonu dohledu Nejvyššímu státnímu zastupitelství. Stěžovatel znovu rozvádí úvahu, že délka trestního řízení je nepřiměřeně dlouhá a že se jej jeho průběh osobně velmi dotýká, byť se vztahuje k jeho podnikání. Replika k argumentaci vztahující se k nezapůjčení spisu již není případná, neboť vrchní státní zastupitelství spis k projednání ústavní stížnosti zapůjčilo. Závěrem stěžovatel trvá na původním petitu ústavní stížnosti. S ohledem na mimořádnou závažnost zjištěných a reálně možných následků stěžovatel dává Ústavnímu soudu ke zvážení, aby zakázal vrchnímu státnímu zastupitelství v pokračování a dozorujícímu státnímu zástupci přikázal, aby trestní stíhání stěžovatele zastavil.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

24. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení. Shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž byla vydána vyrozumění napadená v ústavní stížnosti. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Jeho ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario), neboť vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

25. Podle čl. 89 odst. 2 Ústavy jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány a osoby. Požadavky na respektování kasačního nálezu v následném rozhodování obecného soudu, resp. orgánů činných v trestním řízení, jsou kvalitativně odlišné od tzv. precedenční závaznosti (tj. obecných normativních účinků nálezu nad rámec individuální věci). Obecné normativní působení nálezu umožňuje obecnému soudu (orgánu činnému v trestním řízení) předestřít v jiné věci (odlišné od té, kde Ústavní soud rozhodnutí zrušil) konkurující úvahy, na jejichž základě s Ústavním soudem povede ústavněprávní justiční dialog. Kasační závaznost však vyžaduje bezpodmínečné následování nálezu v téže věci, a to nejen obecnými soudy, ale i Ústavním soudem samotným. Jinak řečeno, i sám Ústavní soud je svým nálezem v téže věci přísně vázán [nálezy ze dne 13. 11. 2007 sp. zn. IV. ÚS 301/05 (N 190/47 SbNU 465), body 57 a 58, či nověji ze dne 29. 2. 2024 sp. zn. IV. ÚS 1638/23, body 44 násl., kde se vysvětluje jediná výjimka z takto pojaté kasační závaznosti].

26. V nálezu ze dne 19. 9. 2024 sp. zn. II. ÚS 1703/24 vydaném v téže věci stěžovatele Ústavní soud konstatoval, že výzvy či vyrozumění státního zastupitelství vztahující se k návrhu stěžovatele na zastavení trestního stíhání jsou ve své podstatě konečnými „rozhodnutími“, která jsou způsobilá zasáhnout do ústavně zaručených práv stěžovatele. Stejný závěr Ústavní soud zastává i při nynějším posouzení ústavní stížnosti, pro které je klíčové níže předestřít, jaké vady vytkl rozhodnutím státního zastupitelství předchozí náleze. Kasačním nálezem totiž vzniká nový prostor, v jehož rámci by měly orgány činné v trestním řízení poskytnout ochranu právům stěžovatele (náleze IV. ÚS 450/23, bod 31 a tam uvedená judikatura).

27. Ústavní soud se v předchozím nálezu zaměřil na postup orgánů činných v trestním řízení za situace, kdy při vyhodnocení závěrů znaleckého posudku MUDr. Herolda, znalce z oboru zdravotnictví, odvětví interna, kardiologie, státní zástupce vrchního státního zastupitelství dospěl k závěru, že posudek vykazuje vzájemné rozpory ve znaleckých závěrech a obsah posudku neumožňuje přezkum postupu znalce. Uvedené nedostatky se přitom nepodařilo odstranit ani výslechem znalce. Ústavní soud dospěl k závěru, že vrchní státní zastupitelství nepostupovalo podle § 109 trestního řádu, který takovou situaci upravuje, když nepřibralo znalce jiného. Namísto toho se státní zastupitelství pustilo do polemiky se závěry znaleckého posudku ohledně schopnosti stěžovatele účastnit se úkonů trestního řízení s ohledem na jeho vážný zdravotní stav, aniž by k rozporovaným otázkám (zejména týkajícím se zachované schopnosti stěžovatele řídit motorová vozidla) disponovalo potřebnými odbornými znalostmi. Takový postup Ústavní soud označil za nepřipustně překračující meze dovolené revize závěrů znaleckého zkoumání.

28. Podle právní věty nálezu „přehodnotí-li příslušní státní zástupci odborné závěry znalce a posoudí sami takové skutečnosti, k nimž je třeba odborných znalostí, aniž ohledně nich provedou další znalecké dokazování (srov. § 109 a 110 trestního řádu), jde o vadu řízení, která vede k porušení principů řádného (spravedlivého) procesu zaručeného v čl. 36 odst. 1 Listiny. Pokračují-li orgány činné v trestním řízení v trestním stíhání stěžovatele, přestože dosud opatřené důkazy nasvědčují tomu, že stěžovatel trpí těžkou chorobou, která trvale vylučuje jeho postavení před soud [§ 11 odst. 1 písm. f) trestního řádu], dochází takovým postupem v návaznosti na porušení čl. 36 odst. 1 Listiny k porušení práva na nedotknutelnost osoby podle čl. 7 Listiny a práva na ochranu zdraví podle čl. 31 Listiny.“ Ústavní soud konstatoval, že zásahem do zdraví, a tedy do tělesné a duševní integrity chráněné čl. 7 odst. 1 Listiny, je způsobení zranění, způsobení či zhoršení choroby, a to i choroby, resp. poruchy psychické, ale i pouhé způsobení bolesti. Ve vyrozumění o nevyhovění návrhu na zastavení trestního stíhání navíc Ústavní soud postrádal náležité odůvodnění. Navíc za situace, kdy závěry znaleckého posudku MUDr. Herolda, aniž by jej Ústavní soud hodnotil, obsahovaly silné indicie pro zjištění značné vážnosti zdravotních omezení stěžovatele. V závěru nálezu Ústavní soud konstatoval, že nijak nepředjímá budoucí rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení. Uzavřel, že ve věci bude patrně třeba provést další dokazování, zejména bude nutné další znalecké zkoumání za účelem zjištění, zda zdravotní stav stěžovatele dovoluje postavit jej před soud, resp. pokračovat v jeho trestním stíhání.

29. Na posuzovanou věc i nyní dopadají následující ustanovení trestního řádu. Podle § 11 odst. 1 písm. f) trestního řádu trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno proti tomu, jehož těžká choroba trvale vylučuje jeho postavení před soud. Neumožňuje-li tedy zdravotní stav obviněného jeho účast na trestním stíhání, resp. jeho postavení před soud, je zastavení trestního stíhání podle citovaného ustanovení obligatorním postupem, kdy jedinou otázkou, kterou by orgány činné v trestním řízení v tomto ohledu měly zjišťovat, je otázka, zda je u obviněného dána taková těžká choroba (duševní či tělesná), která postavení před soud vylučuje, či nikoliv. Podle § 105 odst. 1 trestního řádu je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalece.

30. Podle § 109 trestního řádu je-li pochybnost o správnosti znaleckého posudku nebo je-li posudek nejasný nebo neúplný, je nutno požádat znalce o vysvětlení. Kdyby to nevedlo k výsledku, přibere se znalec jiný. Orgán činný v trestním řízení nemůže pominout závěry znaleckého posudku, popř. je nahradit vlastním v dané otázce laickým názorem (srov. č. 40/1969, č. 25/1970, 40/1972, 62/1973 a 2/1989 Sb. rozh. tr.). Podle § 110 trestního řádu může orgán činných v trestním řízení ve výjimečných, zvláště obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení přibrat znalecký ústav k podání znaleckého posudku nebo přezkoumání posudku podaného znalcem.

31. Pokud vrchní státní zástupce dospěl k závěru, že znalecký posudek MUDr. Herolda nemá podstatné náležitosti (v napadeném vyrozumění jej označil za nepřezkoumatelný) a k objasnění nepřispěl ani výslech znalce, měl ve smyslu předchozího nálezu i § 109 trestního řádu doplnit dokazování, zejména o další znalecké zkoumání. Předchozí nález upozornil na zásadu oficiality a zásadu vyhledávací (§ 2 odst. 4 a 5 trestního řádu), která orgánům činným v trestním řízení ukládá, pokud vyvstanou pochybnosti o správnosti znaleckého posudku, pokusit se je odstranit obstaráním dalších důkazů. Z napadeného vyrozumění vrchního státního zastupitelství ze dne 14. 11. 2024 vyplývá, že vrchní státní zastupitelství s poukazem na nález Ústavního soudu vyzvalo stěžovatele k doplnění lékařských zpráv a vyjádření prof. MUDr.

Jana Pirka, DrSc. Stěžovatel požadované vyjádření spolu s lékařskými zprávami doplnil dne 22. 10. 2024.

32. Ze spisového materiálu a napadeného vyrozumění vyplývá, že orgány činné v trestním řízení provedly dokazování lékařskými zprávami stěžovatelova ošetřujícího lékaře a primáře kliniky kardiologie IKEM Doc. MUDr. Kettnera a dalších lékařů této kliniky, znaleckým posudkem MUDr. Herolda z oddělení interna se zvláštní specializací kardiologie, a jeho výsledkem a odborným stanoviskem prof. MUDr. Pirka, emeritního přednosty kardiocentra IKEM. Ani za tohoto stavu důkazního řízení vrchní státní zastupitelství nepovažovalo provedené dokazování za dostačující, neboť znalecký posudek MUDr. Herolda nadále považovalo za nepřezkoumatelný.

33. Za takové situace připadalo v úvahu přibrat ve smyslu § 109 trestního řádu poslední věta znalce jiného, případně ve smyslu § 110 trestního řádu znalecký ústav. I podle odborné literatury tento jiný revizní znalec musí reagovat na závěry předchozího znaleckého posudku [srov. DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád: Komentář k § 109. Systém ASPI Wolters Kluwer 2017 (cit. 2025-6-12)].

34. Orgány činné v trestním řízení za této situace přibraly k posouzení celkového zdravotního stavu MUDr. Boháče, znalce z oboru zdravotnictví, oddělení pracovní úrazy a nemoci z povolání, zdravotní oddělení různá, specializace posudkové lékařství. Dle ústavní stížnosti i dle napadeného vyrozumění Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 10. 2. 2025 a vrchního státního zastupitelství ze dne 13. 2. 2025 má být zadán posudek revizní, nicméně jeho úkolem není přezkoumávat závěry znalce MUDr. Herolda stran objektivních nálezů na srdci stěžovatele, nýbrž schopnost se s těmito postiženími vyrovnávat v běžném životě, konkrétně v trestním řízení. I k těmto aspektům však znalecký posudek MUDr. Herolda zaujal odborné stanovisko, které podpořilo i doplněným dokazováním provedené vyjádření prof. Pirka. V posuzované věci je z provedeného dokazování i podle napadených vyjádření zcela jasné, čím primárně jsou zdravotní obtíže stěžovatele způsobeny. Posouzení dopadů hlavní závažné choroby stěžovatele – v nedávné minulosti prodělaný infarkt myokardu, který si vyžádal akutní koronární angioplastiku se srdečním selháváním – trvalosti, rozsahu následků a vlivu na schopnost účastnit se trestního řízení je úkol, který se vztahuje ke specifickému poškození jednoho důležitého orgánu v těle, jehož léčením se zabývá specializované nemocniční pracoviště. Znalec tedy měl být povolán právě k novému a reviznímu posouzení těchto závěrů, které se vrchnímu státnímu zastupitelství jevily v prvotním znaleckém posudku nezávislého specialisty nedostatečné. Státní zástupce vrchního státního zastupitelství konkrétně v napadeném vyrozumění ze dne 14. 11. 2024 uvedl, že závěry znalce MUDr. Herolda, „zejména stran schopnosti obviněného účastnit se trestního řízení považuji za nepodložené a nenavázané na zjištěné objektivní nálezy stran zdravotního stavu obviněného...“

35. Z uvedených ustanovení vyplývá, že pokud je přibrán jiný znalec ve smyslu § 109 trestního řádu, tak se musí kromě toho, že zodpoví otázky, které byly předmětem znaleckého zkoumání, vypořádat a vyrovnat se znaleckým posudkem předchozího znalce (srov. R 11/1987-I.). Cílem revizního znaleckého posudku znalce je potvrzení, vyvrácení, doplnění či upřesnění jednotlivých závěrů jiného znalce či znalců a jejich posudků tak, aby byly poskytnuty všechny skutečnosti potřebné k rozhodnutí věci. Revizní znalecký posudek představuje tedy kontrolu závěrů jiného soudního znalce či znalců, kteří již ve věci podali znalecký posudek (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2024 sp. zn. 4 Tdo 695/2023).

36. Účelem revizního znaleckého posudku je kontrola, vypořádání a vyrovnání se se závěry původního znaleckého posudku. Taková revize kromě jiného předpokládá odůvodnění všech závěrů, kterou jsou nesouhlasné s původními závěry. Nelze se při ní spoléhat pouze na existující lékařské zprávy a závěry činit na základě jejich citací. Součástí revize by mělo být i samostatné odborné vyšetření zdravotního stavu za použití diagnostiky na minimálně stejné úrovni odbornosti, na které probíhal původní znalecký posudek. Jen tak lze náležitě posoudit jeho závěry v posudku revizním.

37. Zákon o znalcích nyní stanovuje třístupňovou strukturu znaleckého oprávnění, kde každý obor je tvořen skupinou odvětví a každé odvětví je tvořeno souborem specializací. Princip znalecké činnosti v sobě zahrnuje předpoklad, že metody nalézání znaleckých závěrů u všech znalců zapsaných do seznamu znalců pro příslušný obor budou srovnatelné (srov. Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, Komentář, C. H. Beck, 1. vydání, 2021, s. 406 – 407). Specializovaná způsobilost lékaře (pod kterou spadá i posudková činnost) v oboru posudkového lékařství se získává absolvováním vzdělávacího programu, jehož cílem „je získání potřebných teoretických znalostí a praktických dovedností, umožňujících samostatnou činnost při posuzování zdravotního stavu pro: výkon práce a jiných společensky důležitých činností, účely pojistných systémů sociálního zabezpečení, státní sociální podporu, sociální péči, pomoc v hmotné nouzi a sociální služby, politiku zaměstnanosti, výkon služby v Armádě České republiky a bezpečnostních sborech, oblast zdravotního a sociálního zabezpečení osob pohybujících se v rámci Evropské unie“ (srov. 10/2015/9 VěMZ znění účinné od 20. 7. 2015 Vyhledávání – Ministerstvo zdravotnictví). Pokud znalecký posudek vypracuje soudní znalec z oboru zdravotnictví se specializací na posudkové lékařství, tak tento znalec má naprosto stejnou kvalifikaci k posuzování zdravotního stavu osob pro účely důchodového pojištění jako lékaři posudkových komisí ministerstva práce a sociálních věcí (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 10. 2013 č. j. 4 Ads 83/2013-35).

38. Významnou roli v nyní posuzované věci hrají její specifické okolnosti, kterými jsou zejména konkrétní těžká srdeční choroba – postižení srdečního svalu, kterou stěžovatel trpí, závěry ošetřujícího lékaře kardiologa, znaleckého posudku specialisty v oboru kardiologie přibraného orgány činnými v trestním řízení podpořené vyjádřením specialisty kardiologa a předchozí nález Ústavního soudu. Při jejich zohlednění přibrání MUDr. Boháče, znalce se specializací na posudkové lékařství, nemohlo vést k odstranění vad, které postupu orgánů činných v trestním řízení vytkl Ústavní soud v předchozím nálezu, neboť doplnění dokazování v tomto směru nemohlo přinést revizi, vyjasnění či kontrolu kategorických závěrů znalce specialisty a specialisty v oboru. Výstup znalce se specializací na posouzení celkové schopnosti vykonávat pracovní činnost a její zachování pro účely sociálního zabezpečení, zejména s ohledem na splnění podmínek pro přiznání důchodu, nemůže při specifickém postižení stěžovatele být považován za kvalifikovanou revizi závěrů znalce specialisty v oboru kardiologie.

39. Při posouzení zadavatele, zda znalec, nebo znalecký ústav disponuje znaleckou odborností vyžadovanou pro splnění znaleckého úkolu, se vždy uplatní materiální kritérium. Důležitou roli zde nicméně hraje zhodnocení obsahové náplně znaleckého oprávnění konkrétního znalce či znaleckého ústavu ve vztahu k předmětu požadované znalecké expertizy. Ústavní soud uvedenou argumentací nemínil naznačit, že k revizi závěrů znalce specialisty je ve smyslu § 109 trestního řádu nutné vždy přibrat znalce se stejným zaměřením. Uvedené úvahy v žádném případě nelze chápat ani jako zpochybnění relevance a závěrů znalců se specializací na posudkové lékařství v rozsahu jejich znaleckého oprávnění. V posuzované věci, bylo však nutné zhodnotit a zrevidovat posouzení celkového zdravotního stavu, který

je v případě stěžovatele přímo závislý na aktuální míře odolnosti a kondice životně důležitého orgánu, jehož léčení a sledování se věnuje vysoce specializované lékařské pracoviště, a to ve vztahu k podmínkám zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 11 odst. 1 písm. f) trestního řádu, tedy proti tomu, jehož těžká choroba trvale vylučuje jeho postavení před soud, a proto znalec musí mít potřebnou specializaci jak k posouzení konkrétní „těžké choroby“, tak i k jejímu vlivu na jeho „postavení před soud“.

40. Pokud budou odůvodněné pochybnosti vrchního státního zastupitelství ohledně závěrů znalce z oboru kardiologie i nadále přetrvávat, bude nutné provést další dokazování, zejména znalecké posouzení s příslušnou specializací, které kategoricky vyslovené závěry dosud zpracovaných znaleckých posudků i odborných vyjádření zreviduje. Vzhledem k popsáným výjimečným okolnostem posuzovaného případu v úvahu přichází přibrání znaleckého ústavu – například některé z nemocnic, která má mimo jiné i kardiologickou specializaci. I z tohoto důvodu jsou zatím předčasné úvahy o návrhu stěžovatele na zvážení „vydání příkazu k zastavení trestního stíhání“. Ústavní soud nijak blíže nevytyčuje směřování dalšího důkazního řízení v otázce zdravotního stavu stěžovatele ani závěry komplexního zhodnocení provedeného dokazování. Hodnotící stanovisko k jednotlivým důkazům již provedeným či předloženým stěžovatelem optikou jejich vlivu na pokračování či zastavení trestního stíhání stěžovatele by bylo nepřípustným zásahem do kompetencí orgánů činných v trestním řízení, které jsou k tomu předně povolány za respektování zásady volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 trestního řádu).

41. Z důvodů výše uvedených Ústavní soud uzavírá, že provádění dalšího dokazování přibráním jiného znalce z oboru zdravotnictví – posudkového lékařství v této věci trpí vadami, které dosahují ústavněprávní dimenze. Ústavní soud ustáleně judikuje, že zásadně se necítí být povolán k tomu, aby přehodnocoval důkazy, které obecné soudy provedly, a tím zasahoval do rozhodovací činnosti obecných soudů a jiných orgánů činných v trestním řízení, neboť není vrcholem jejich soustavy (srov. čl. 81, čl. 90 Ústavy). Ústavní soud se může zabývat provedením důkazů a správností jejich hodnocení orgány činnými v trestním řízení jen tehdy, zjistí-li, že v řízení před nimi byly porušeny ústavní procesní principy. Ústavní soud je tedy povinen posoudit, zda v řízení nebyla postupem orgánů činných v trestním řízení porušena ústavně zaručená práva nebo svobody stěžovatele. Vzhledem k tomu, že orgány činné v trestním řízení následujícím po předchozím kasačním nálezu neposkytly ochranu právům stěžovatele, zrušil napadená vyjádření pro porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení s právem na nedotknutelnost osoby podle čl. 7 Listiny a právem na ochranu zdraví podle čl. 31 Listiny. Vzhledem ke specifickým okolnostem případu Ústavní soud dospěl k závěru, že od okamžiku přibrání znalce z oboru zdravotnictví – posudkového lékařství a vyčkáváním na vypracování znaleckého posudku, došlo k prodloužení trestního řízení. Z toho důvodu konstatuje, že tím došlo k porušení čl. 38 odst. 2 Listiny. Apeluje proto na orgány činné v trestním řízení, aby přistupovaly k dalším krokům s co nejvyšším urychlením, především s ohledem na zdravotní stav, věk a předchozí postup, na který pro zásah do ústavně zaručených práv stěžovatele Ústavní soud reagoval zrušením vadných aktů.

42. Z vyžádaného spisu i vyjádření vyplývá, že vrchní státní zastupitelství vyrozuměním ze dne 24. 4. 2025 č. j. VZV 31/2022-1228 rozhodlo o dalším návrhu stěžovatele na zastavení trestního stíhání pro jeho nepřípustnost podle § 11 odst. 1 písm. f) trestního řádu tak, že návrhu nevyhovuje. Státní zástupce vrchního státního zastupitelství v něm své hodnocení podporuje odkazem na znalecký posudek MUDr. Boháče, znalce z oboru zdravotnictví, odvětví posudkové lékařství. Vzhledem k výše uvedeným závěrům, při zohlednění argumentace

stěžovatele, která směřuje proti přibrání i závěrům tohoto znalce, postupu orgánů činných v trestní řízení při jejich vyhodnocování a specifickému kontextu případu Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost materiálně dopadá i na posledně uvedené vyrozumění. Jeho zachování po výše uvedených konstatováních o dopadu na ústavně zaručená práva stěžovatele nyní nedává smysl. Proto Ústavní soud výrokem nálezu zrušil i posledně uvedené vyrozumění.

43. Ústavní soud proto podle § 82 odst. 2 zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti stěžovatele vyhověl, rozhodl, že napadenými vyrozuměními došlo k porušení základních práv stěžovatele a podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu v záhlaví uvedená vyrozumění zrušil.

P o u č e n í : Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 24. června 2025

Pavel Šámal
předseda senátu